

Cseke Gábor

Firkák

A címdalon Oláh István Gézengúzok c. fotója

Szélkacaj

Hányszor hallottam hajnal felé, a félig nyitott ablak résén át! Csak úgy viháncolt odakint a süvítő szél. Kárörvendő volt és kihívó. Mit tehettem? – bezártam az ablakot.

Az esernyő

Ablakban állva bámulom a hajnali esőt. Lábamnál sóváran dorombol szakadt esernyőm, amit rendszerint itthon felejték.

Hegedűszóló

Szívesen hegedülnék, még egyszer, egy zenekarban. De félő, végül csak rám sózzák a hegedűszólót...

Indiánok játszadoznak

A parton sápadt gyep szőnyegén két kopott sastoll: valahol, mélyen a fű alatt, indiánok lelkei játszadoznak.

Kefekötés

Aki azt hajtogatja: iszik, mint a kefekötő, az még életében nem kötött kefét. Inni lehet, hogy ivott, de a kefét más kötötte...

Kifényesedek

Estefelé, ha asztalom előtt ülök, szemembe tűz a nap. Már-már megvakít, de legalább kifényesedek tőle.

Lebilincselő olvasmány

- Mi ez? – kérdezte és kíváncsian az eléje tolt dossziéba lapozott.
- Fogvatartási parancs – jött a válasz, és már csattant is a bilincs.

Saját nyelvén

Póli papagájt a véletlen vezette hozzánk: egy este se szó, se beszéd, a vállunkra repült. Csak úgy, a semmiből. Ugy tűnik, ott, ahonnan jött, senki se tanította semmire: csak a saját, számunkra érthetetlen nyelvén tud hablatyolni. De azon aztán be nem áll a csőre.

Foggal-körömmel

Alaposan beragasztotta műfogsorát, majd rögzítette mutatós műkörmeit, hogy ma is foggal-körömmel védhesse igazát.

Diagnózis

Barátomat, míg daganatos betegségeinek mineműséget vizsgálták, egyszerűen mindenéből kifosztották a kórházban. A tolvajok gyorsabban diagnosztizálnak?

A békatábor legyőzhetetlen...

Egy írástudó béka beült a könyvtárba és a nagylexikonban lapozgatott. A könyv váratlanul ott nyílt ki, ahol a „béke” címszó állt, s őkelme felszisszent: „Megint elírták a nevemet! Igazán tűrhetetlen!” Szerinte a lexikon hemzseg a hibáktól: a békekonferencia igazából békakonferencia kellene, hogy legyen, a békebíró – békabíró, a békepipa – békapipa, a béke poraidra – béka poraidra stb. Felháborodásában hangosan dúdolni kezdte: „A békatábor legyőzhetetlen... A béka útja biztos út...”

Bölcsesség?

Jó ideje meredten nézek magam elé, úgy tűnhet, nagyon töprengek valamin. Pedig egyetlen gondolatom sincs. Ez lenne a bölcsesség?

Cseppre csepp

Nincs egyszerűbb dolog a földön: cseppre csepp és cseppre csepp... De ha az egyik csepp fogja és meggondolja magát?

Feszengő virágok

Nem tudom, hallották-e az erkélyen lévő virágok, hogy ma lefényképezem őket, de mára úgy kihúzták magukat, mint a katonák, amikor inspekcióra várnak. Gyanítom, a feleségem súgta meg nekik, hogy már fenem rájuk a fényképezőgémem...

Gubbasztok

Az útépítők ebédszünetben a már lerakott szegélyköveken gubbasztanak, csapatostól, mint a verebek. Ki-ki saját csomagból elemózsiázik. Nem messze tőlük verebek gubbasztanak egy árva bokor ágain – sziesztázó útépítőkre emlékeztetnek...

Hajnali madárfütty

Előbb csak halk, mint egy fülbemászó dallam kísértése. Majd felébreszt, mint a makacs vizelhetnék. És egyre jobban szeretném, ha magam is madár volnék. Innentől kezdve a madár nem tágít, én viszont rángathatom a lábamra a mindennapi gyógyharisnyát...

Kalapos hűség

Életem több mint 70 évében egyetlen kalapot vettem, még fiatalon, s az sem érte meg a 24 órát – kirepült a robogó vonatból. Hű maradtam emlékéhez.

Hallga...

A tornyosuló felhők közt tomboló égiháború. De lehet, csak a felső szomszéd tologatja a karosszékét.

Leírták E. Zsoltot...

Nem keressük többé, nyakunkon a monszun, mindenki igyekszik le a Hegyről... Hányszor átélted, megtetted te is! Most te vagy az, aki maradsz...

Még akkor is... ott is...

Még akkor is... ott is... örökre...

Mit dadog itt ez a költő? Mondja már ki egyenesen, hogy „Szeretlek, Júlia!” és punktum.

De nem, neki fontosabb az „özvegyi fátyol”... mint fejfára tűzött „lobogó”... Ezek a költők! Ezek a költők!

Az érzéketlen fatuskó büntudata

Érzem, hogy valamit éreznem kellene, de – nem és nem érzem...

Jégverés

Istencsapásnak tartják, pedig csak a természetnek egy ostoba botlása, ami után illene azt mondania, hogy „pardon, bocsánat...” De a természet hallgat, s a vihar utáni napfénnel próbál kedveskedni.

Szőlőhegyen

A karók egyenesek, a tőkék girbegurbák, az emberek reménykedők, hétköznapi dolgaikat végzik, a prэшázak kihaltak. De nézd majd meg ősszel, mi lesz itt!

Mélységiszony?

Elképzelem, hogy egyszer csak ölembe vehetem a saját koponyámat, s borzadályal vegyes kíváncsisággal kukkanthatok belé. Százas, hogy kisápadnék – s még jó, ha csak mélységiszonytól!

Mértékletesen

Nem szórom a pénzt, mert nincs mit. Nem iszom, mert nincs miből. Nem dohányzom, mert nincs hozzá nekem tetsző cigimárka. Nem éjszakázom, mert koránkelő vagyok. Nem vagyok szoknyavadász – mert a szoknya már nem egyértelműen feminin holmi. Meg aztán: elszálltak az évek...

Sörhabok

Szebbek, mint a felhők, mert nem takarják el a napot. Szájpadrólomra simulnak és ott elenyésznek. Létező, ellenőrizhető, valós illúziók – kár, hogy kiadós bőföggés formájában tovatűnnek.

Kívül-belül

Nyílegyenes kerítés fut fel hosszan a havasra, kettészelve a roppant legelőt. Nem tudni, hogy a közelben legelésző ló most éppen kívül van vagy belül...

Nem állta

Este sokáig néztem egy csillagot. Végül nem állta a tekintetemet: elkezdett pillogni.

Nyúlsaláta

Salátaleveleket rágcsálok – szaporán, mint a nyúl. Nyúlcipőm is van, s már csak a szaporító szervemet kell – a nyúléhoz hasonlóan – munkára fogjam.

Mi a jó egy bakancsban?

Valamikor egyetlen ütött-kopott bakancsban jártam: az volt a Cipő. (Ó, hogy utáltam!) Ma ismét hódít a bakancs – de mi a jó benne? Hogy teljesen foglyul ejti a lábat? Majd puhára főzi? Hogy katonásan kopog vele a léptünk? Hogy kényelmetlen lehúzni – hát sose húzzuk le?

Álmodni szabad

Apám idejekorán figyelmeztetett: ne fecséreljek gondolatot az örökmozgóra, mert képtelen ötlet. Sosem lesz belőle semmi. Azóta két emberöltő is eltelt, de még mindig ábrándozok róla – sikertelenül, de szabadon.

Jönnek – de honnan?

Jönnek a hullámok... Újabb hullámok jönnek... És jönnek... Jönnek... A hullámok jönnek... De hogy jönnek!... A hullámok... Csak jönnek... De honnan?

Eladó sziget

Csónakkal kerülgetjük a köves partot, rajta százados kiserdő sötétlik. A mélyén buja növényzettel benőtt, félbe maradt villa legalsó szintje vereslik. Az erdő szélén, a földbe tűzött ELADÓ SZIGET felirat alatt elmosódott telefonszám. Három csúf varjú billeg a táblán.

Kőre kővel

Kőre követ dobálunk. A cél: a tó vizéből kiálló gömbkő. A lövedék: a part menti apróbb hordalékkövek. Valahányszor eltaláljuk a nagy követ, az ütközéstől nagyot csattan, szökken, felszikrázik és enyhe lőporszagot egy-egy kavics. Ahány csattanás, annyi kis kénköves füstfelhő, vízpermet...

Esti kocsmaláz

Dagályhullámok az esti tavon. A víz egyre távolabbra csap ki a köveshomokos napozón. Tülekedő darazsak gyülekeznek oda a közeli erdőből, s pofátlanul vedelnek, mint törzsvendégek a kocsmában.

Vörös bogyók

Hajnalra, a sátor mellett, a tisztás szélén kipirultak az első erdei bogyók. Mosolygósak – legszívesebben beléjük kóstolnék. A bogyók mintha csak erre vártak volna: a szélben kelletik magukat.

Átkozott hőség

Ha Caragiale ma élne, ma is csak ugyanazt mondaná: „Căldura mare, domnule...” Átkozott egy hőség, uram!... A hőmérő ugyan +39 fokot mutat. És még élünk...

Kávéillat

Pergelt magocskából ered, s fölerősödik, mikor azt megőrlik, majd utána nemsokára leforrázzák. Az illat megbújik a zacccban, s évtizedekig őrzi az ütött-kopott kávéőrlő fiókja.

Esők gépfegyvere

A tó felszínét a hirtelen lezúduló nyári eső gépfegyvertüze pásztázza. Július végi kivégzés, nincsenek áldozatok.

Vad természet

Előttem a Huron-tó déli panorámája. Egy önfeledt lépés a vad természetben – és iszonyú csattanással verem a fejem egy ártatlanul alacsonyan nőtt, vastag faágba. A szokásos csillageső után már lüktet a fejem búbján a sajgó duzzanat. Óvatosan megtapogatom, s egyetlen ép gondolatom: ezt is túléltem. (De csak a következő ütközésig!)

Madárlabirintus

Miután alaposan szemügyre vett, egy veres tollú kardinális madár leszállt pár méterre tőlem, a gyepre, majd három tétova lépést tett felém. Megállt. Jobbra fordult, újabb három lépés. Visszanézett. Hirtelen hátra arc, öt tipegő lépés. Rikácsolva felém kiáltott. Fürgén oldalazva eliramodott, tán meggondolta magát? Előre újabb három lépéssel, két szökelléssel megtoldva. Gombszeme gyanakvó. De kíváncsian csillog. Mozdulatlan maradok – bűvölöm talán? Sosem tudom meg: egyre csak szűkítette körülöttem a kört, járta a nyom nélküli madárlabirintust, majd egy pillanat és surranva elrepült egy távoli pózna felé.

Bolyongás

Idegen városba vetődve, magányos sétáról megtérőben elvétem a vendéglátóhoz vezető utat. Az utca nevét elfelejtettem, a számra valahogy visszaemlékszem. De a szám csak egy szám marad – és közben neki-veszetten firgek-forgok, eligazító utcasarkokat, ismerősnek tűnő jelzéseket keresve. Néha már-már úgy érzem, jó helyen járok, de valahogy mindig elmarad a bizonyosság. Makacsul kísértő éjszakai álmaimban azóta is egyet bolyongok...

Fűzfák

Ahány élet, annyi fűzfa... Erre gondolt, amikor szerettei tiszteletére, kertje mélyén, a csupa agyagos földre leszúrta a hajlékony vesszőket. Ágasbogas, sudárderekű, susogó lombú, titokzatos árnyékboltozatot termett a családi szeretet.

Hóviharban

Nézem és nem hiszek a szememnek: ki látott ilyen hirtelen felkerekedő hóvihart! Ráadásul az éjszakai utcán. Hogy mit is keresek ott, nem tudom, viszont akkora pelyhekkkel, olyan sűrűn lepi be látómezőmet, hogy egy lépésre se látok. Jobb karommal széles ablaktörlő mozdulatokat végzek, félreseperném a havat, mindhiába. Autók jönnek szembe, villódzó fényük elvakít s mindegyre beléfúl a viharba... Reggel tűzforrón ébredek: 39,5 C a lázam.

Sakk-matt

A játszóház gyepén óriási sakktábla óriási figurákkal. Az egyik játékos, cingár fiúcska, két parasztja közt gubbaszt egy fekete négyzeten. Ellenfele, már kamaszodó fiú, bátyájára tett lábbal vigyorog. Onnan veszi számba győzedelmesen a megmaradt figurákat – bizony, ez sakk-matt!

Bizonytalan

Kezem egyre bizonytalanabban követi papírra szánt betűimet. Olykor buzgón neki-nekilendül, de hamar elbotlik, makacskodva megremeg, mintha ellenére lenne ez az untig megtett kóricálás. Morózus vénemberként szívesebben ülne odahaza, a kályhasutban.

Csipkés paraván

Az ágyat paraván fedi el a zsúfolt, minden tudós szempontot mellőző holmik elegyével megrakott nappalitól. A paraván bonyolult, arab csipke-mintákon át szűri meg a helyiség antik levegőjű bazárját. Olykor villogó szempárok tűnnek föl mindkét oldalán: a kíváncsiság ördöge az ágy és a nappali térfelén egyaránt lesben áll.

Fészek

Esőt lesve fölnézek az ereszre: kis zümmögő méhcsalád nyüzsög alatta, egy gömbölyded fészek körül. Zümm be, zümm ki – lehetnek olyan kéttucatnyian. Évek óta élnek itt közömbösen, a miénkkel párhuzamos világukat. Egyre gyakrabban, pillantok feléjük szorongva: miként szabadulhatnak meg e szomszédságtól. Jó lenne tudni, ők mire gondolnak...

A csípés

Vihar előtti feltámadó szél sodor nekem egy megrakottan hazaimbolygó vadméhet. Már érzem is fullánkcsípését! Felsajdul a kis szúrt seb, duzzad a szemkörnyék. Mindenki összeszalad a házból: ki jeget, ki fájdalomcsillapítót, ki allergia ellenes szert hoz íziben. Az incidensnek végül is nincsenek végzetes tünetei. Csak a vadméh pusztult bele. S vele együtt az immár haza sosem jutó rakomány...

Újrázó magnólia

Miután tavasszal jócskán teleszórta maga alatt a földet buja virága szirmaival, augusztus elején újabb bimbókat dédelget a nagy lombú magnólia; ritkás nyílásai akár egy-egy ökölbe zárt kéz rózsaszínlenek elő. Szinte hallom a kérdést is: mi van a kezemben?! Majd eltelik egy nap, s már képtelen titkot tartani.

Idézet

Pontosan emlékszem, hogy az előttem kinyitva fekvő könyvben, fehéren feketével ezt olvastam: „halmazati boldogság volt az osztályrésze”. Most meg, hiába meresztem a szemem, pedig már harmadszor böngészem át a szöveget, mind kétségbeesettebben, a „halmazati boldogságnak”

halvány nyomát sem találni. Álmodtam talán? Meg mertem volna rá esküdni... Egyáltalán, lehet-e ilyesmit csak úgy kitalálni?!

Csomagolás

Időnként be, majd ki. Megint be, megint ki. Csak a rakhelyek változnak. Így cipeljük az életet, apránként, részleteiben egyre távolabb, majd néha vissza. Aztán egyszer csak mások csomagolnak nekünk.

Kúszómadár

Póli papagáj nem és nem akar repülni. Ha megharagítják, idegesen föl-röppen, de igyekszik mindjárt meg is kapaszkodni, tartós fogódzót keresve. Legfőbb menedéke a kalitkája mellett magasba tartó kúszónövény – azon szeret le és fel futkorászni. Már-már repülni...

Trombita

Fújni könnyű – játszani nehéz rajta. Úttörő koromban szerencsém volt, hogy a vörös nyakkendő mellett a dobot akasztották a nyakamba.

Napfürdő

Kifekszem a napra. Simogat. (Igazából: éget. Sőt, perzsel! Rákosítja a sejteimet. Mondjam-e még?) Úgy teszek, mintha mennyei élvezetben lenne részem: fürdenék benne. Tudom, amit tudok. Tesszük magunkat...

Szárazvillám

Mintha pokoli jelzőtűz cikázna át az égen, tökéletes némaságban. Eszembe juttatja a szomszédunk hangszalagjától megfosztott, suttogva ugató kutáját.

Rózsabogár

Metálzöldes ragyogás az agyonrágott, megtiport, elszaggatott rózsaszirmok között. Fészkelődő, nemtörődő, tohonya kényúr, lustán moco-rog, mintha a haldokló virág ölén szeretne maga is felfordulni.

Aki horkol és aki hallja

Régóta tudom, hogy éjszakánként – finoman szólva – zajos vagyok. Mindenáron szeretném fülön csípni magamban a hangoskodót, amint éppen rázendítek. Odáig jutottam, hogy órákon át sikerül már-már ébren álmodnom, de hiába: a horkolásomat rendszerint más hallja meg – én szinte soha.

Lesifotós

A polgármester nem szereti, ha akkor fotózzák, amikor neki nincs kedve hozzá. Aki ilyenkor fényképezi, az a szemében egy nyomorult lesifotós. Vagy titkosrendőr. Egy vacak spion. Ha meg tetszelgése közben kattannak az objektívek és a vakuk – az a sóvárogva doromboló média.

Muszájfotográfus

A nagy szobrász elhatározta, hogy legjobb munkáiról fotó őrzi majd a bizonylatot – ha művei netán elkallódnak. Megtanult fényképezni, szobrairól több felvételt készített és elküldte azokat legjobb barátainak, megőrzés végett. A sors fintora: a szobrok egy szálig megmaradtak, a képek nagy része elkallódott.

Szűrt fényben

Tüzesen süt a déli nap, s mielőtt még glóriába vonna, fejem fölött kinyitok egy nagy fehér napernyőt. Ülök a szűrt fényben, s elképzelem, ugyan mi járna az eszemben, ha sziesztázás helyett történetesen odafent, a sasok világában repdesnék, s meglátnám a mélyben a hűvösen szikrázó, fehér napernyőt?

Láp

Tavasszal-ősszel meggyűl a láp. Lápon pedig a tűzeg. És ég, és ég, mintha feladatot teljesítene. Ez még hagyján: csak az a bűz ne volna!

Vergődő vitorla

Alig hogy felhúzzák, az ideges vitorla minden erejével megpróbál elszabadulni. Akkora ambíció szorul belé, hogy egy hajót is képes magával röpíteni. Csak az a bökkenő, hogy távolról sem a szabadság bajnoka: mindig vakon követi a szél szeszélyes útját.

Kilátó

Körbe forgok, a négy égtáj felé. A magasság megszelídíti a látványt. Olyan távoli a belátható világ, mintha nem is benne élnénk, hanem valahol fölötte, előtte lebegve. Ez a jól fésült valóságkép lenne a szürrealizmus titka?

Kaptafa

Azt hittem, egy jó gondolat mindig újabbakat szül: még jobbakat, még ütősebbeket. De csalódtam: a legjobb gondolataim csak kaptafának voltak jók, amelyeken majdani közhelyeim készültek.

Perszeidák

Augusztusban, amikor napokon át szikrázó könnyek sokasága hull az éj szeméből, azt mondják, csillagok zuhannak alá. Nem tudom, mi lehet az igazság, de a perszeidák látványos sziporkáját bámulva mindegyre Dsida Jenő Hulló hajszálak elégiája jár az eszemben.

Apály vagy dagály?

Mikor elnyújtózott a plázson, éppen elkezdődött a dagály. Arra ébredt, hogy hónaljáig habos tengervíz nyaldossa.

– Ez azért túlzás – morgott és feljebb húzódott, majd ismét elszundikált a növekvő félárnyékban.

Mire újra felébredt, a tengerhabnak nyoma sem volt a közelében: apálykor a víz széle mintegy 8 métert húzódott vissza.

– Na, erről volt szó – tápázkodott fel és úgy látta, ezzel minden a helyére került a világban. És miként az Úr Ádám, gyönyörködött benne.

Múlt idő

Egy éve halott – eleinte még könnyű számolni az örökre eltávozottak múlt idejét. Aztán mind jobban belezavarodunk a számolásba, s már azt sem tudjuk, élők vagyunk-e vagy holtak?

Minden mindegy...

Sört kóstolgatva mind jobban megtelik a szám keserűséggel. Úgy tűnik, valahogy minden mindegy, de ez csak látszat. Igazából semmi nem mindegy és a nyomaték kedvéért jókorát csapok a kertvendéglő bádogasztalára. Mire mi történik? – kihoznak még egy rend sört!

Cirkuszi premier után

Hatalmas csinnadratta, ováció, újrázás, tömegzsongás, vastaps, gyerekkacagás követték a városunkba érkező vándorcirkusz esti premierjét. Pufogtak a dobok, tremolóztak a harsonák, bőgtek a szaxofonok és az oroszlánok, nyihogtak a lovak, vonítottak a trupp körül ólálkodó ebek, aztán lejárt az előadás ideje, a közönség tereferélve szétszéledt s a cirkusz ponyvája alatt hirtelen elterült az ájult, süket, kiürült csönd.

Füligszáj

Román és magyar vezető politikusok röhögnek, együtt, tête-à-tête, jól tálalt sajtófotókon: vajon minek örvendenek úgy, mint majom a farkának? Kivétel nélkül fülig a szájuk: ez vajon most a zsigeri vicsorgás előtti vagy utáni lazítás?

Törpék

Törpe bácsi és Törpe néni örökké kézen fogva járnak az utcán. Mióta egymásra találtak, szünet nélkül mosolyognak. Emiatt mindig öröm velük találkozni. Ráadásul még fel is néznek az emberre...

Ezerkilencszázhatvannyolc

Negyvenöt évvel ezelőtt Csehszlovákia földjén már a prágai tavasz virágait taposták a bevonuló oroszok, keletnémetek, magyarok és lengyelek. Azóta Csehszlovákia megszűnt létezni, Csehország és Szlovákia elosztották egymással a nemzeti vagyont, de vajon hogy számoltak el a közös emlékekkel?

Rémület a redakcióban

Szerkesztő azt írja riportom sorsa iránt érdeklődő levelemre, hogy nem felejtkezett meg az írásról, viszont egy kicsit megrémült, mikor ki akarta nyomtatni, hogy elolvassa: ötvenvalahány oldalt jelzett ki neki a számítógép... Azóta nem hagy nyugodni: ma már ötven oldalt is akkora teher elolvasni?

Mindennapi paradicsom

A kiskertben minden nap megérik egy paradicsom. Nem több, de nem is kevesebb. Naponta testvériesen kettévágjuk az érett és leszedett paradicsomot, s várjuk a következő napot. Csak az a baj, hogy szeptember közepén valahogy megszakad a paradicsom-naptár.

Kihez beszéljen?

Író társamat olvasom, de mintha nem hozzám beszélne. Értem a szavakat, értem a mondatot, de nem értem a kontextust. Hogy kerül a csizma az asztalra? Azt mondja, van mögöttes háttere is, de minek magyarázza? Azért, mondom, mert elvárom, hogy az író akkor is hozzám szóljon, ha látszólag a kutyájával beszél...

Fannik

Minden költőt egy-egy Fanni szerelme éltet mindhalálig. Vagy ha nem, akkor emiatt szenved s ír szenvedélyes hiány-verseket.

Pirítós

Nincs jobb a fokhagymás-olajos pirítósnál – véltem legénykoromban, s azt latolgattam: felnőttként megengedhetem-e magamnak azt a luxust, hogy minden nap azt reggelizzek.

Elég gyorsan hátat fordítottam ennek a „luxusnak” – másfajta, kecsegtetőbb kísértések kedvéért. Sok-sok év eltelt, mióta utoljára ettem pirítóst. Így hűlnek ki az ifjúkori hevülések?

Mélypont

Mikor nincs – és az istennek sincs! – önálló gondolatom, akkor lóhalálában a fordításhoz menekülök. Szerencsére, a lefordítandó költőkből sikerül annyira feltöltődnöm, hogy pár hét után unottan – de hálásan – fordítok nekik hátat.

Mozi

Valamikor izgatott örömmel szívódtam fel egy-egy moziterem homályos mélyén. S mily kitartóan követtem a pergő filmtekerics csodáját! Csak-hogy a mozik azóta bezártak, s velem együtt egyre fakul az emlék.

Dinnyevér

Belehasítok a hersegő görögdinnyébe és egyből buzogni kezd a vére. Szürcsölöm, törölgetem a kezemről, de a nyomoktól nem tudok szabadulni. Így aztán Drakulaként szipolyozom a kései, lőrinccel vert gyümölcsöt.

Kapupénz

A nagy, loncsos fehér kutya ott ült elnyúlva a kifőzde ajtaja előtt, a lépcsőn. A befelé igyekvőket kelletlenül félrekortródva átengedte, majd visszafeküdt. A bentről kilépni szándékozóknak áthatóan a szemébe nézett és addig nem mozdult, amíg nem vetettek oda neki egy csontot, maradék húsdarabot. Amivel rögtön el is tűnt, hogy valahová elkaparja – a távozni akaró ezalatt nyugodtan távozhatott. Kis idő múlva a fehér kutya ismét elnyúlt a küszöbön: kapus lelke nem hagyta nyugodni.

Kakasszó

Annyi év után, ma hajnalban ismét hallottam harsogni a kakasszót. Észre se vettem, mikor halt ki a város életéből a kora reggeli kukorékhangverseny. Most, hogy elszólta magát egy levágásra ítélt kósza példány, egycsapásra feltűnt a – hiánya!

Szerencsemalac

A család abból élt, hogy apró, bárgyún vigyorgó, agyagból szobort szerencsemalacokat gyúrt, égetett, pingált ki s dobott piacra – ipari mennyiségben. Azelőtt kis, puttonyos mikulásokkal tette ugyanezt, majd következtek a szerencsepatkók. Mindig akadt valami, ami ideig-óráig felszínen tartotta egzisztenciájukat. Minden szép és jó, sóhajtoztak, csak az apró malac hátára ne kellene azt a kacifántos négylevelű lóherét ráfesteni!

Melegház

Sokszor nem azt a házat nevezzük melegnek, amelyben történetesen meleg van, hanem amelyben nem érezni a hideget. Nagyapámnak például a kripta is felér a kályhasuttal.

Országgra szóló ugatás

Egy kóbor kutya a minap halálra mart mifelénk egy gyermeket, s most ismét ugat az egész ország közvéleménye. Mindenki egyetért abban, hogy ideje már tenni valamit, a kóbor állatok kérdése tűrhetetlen, aztán minden egy nagy, kollektív szájtépésbe fullad. Az a gyanúm, hogy a kérdés mindennél súlyosabb: addig-addig, hogy mi is kutyákká váltunk!

Elnyel az óceán

Megtörölöm az orromat: óceánillat árad a papírzsebkendőből. Atlantic fresh! Lehúzom a vécét, a felhabzó vízből az óceán szagú dezodor üzen: Ocean fresh! Óceán szaga van a frissen mosott ruhának, a toalettpapírnak, a kézmosó szappannak, a levegőfrissítő gyertyának. Ráadásul a Titanic tragédiájáról szóló könyvet olvasok...

Divatszalon

A formás melltartó kosara feszes, finoman végigsimítom: valóságos „hölgyek öröme”! (S egyúttal a férfiaké is...) Hozzá ez a tangát mímelő bugyi – akár egy gondolatfoszlány, a tekinteten átsuhanó árnyék! Egyedül vagyok a délelőtti divatszalonban: az eső elől menekültem be a zsúfolt fogasok közé. Úgy tűnik, az öltözködni vágyó hölgyeket inkább a turkálók vonzzák. Az elárusítónő a pult mögött, háttal a kirakatnak, keresztretjtvényt fejt. „Kedvezőtlen konjunktúra, idegen szóval, hat betű...” Krízis – mondom, mi más?

Hideg-meleg

K. kettős könyveléssel készült a szerkesztőségi zárórára: rendszerint két cikket írt ugyanarról a témáról. Az egyikben a dolgok jó oldalát ecsetelte, a másikban a még meglévő hiányosságokat ostromozta. Így ha történetesen éppen dicséretre, netán, bírálatra volt nagyobb szükség, bármelyikkel készségesen szolgálhatott. Egyik szeme sírt, a másik nevetett.

Tartós homokvár

A találmányi hivatalba beállító férfi, aki építészmérnökként mutatkozott be, azt állította magáról, hogy sikeresen megépítette a tartós homokvárat. „Ne már! – fintorogtak az irodában ülők –, hisz az lehetetlen!” „Ugyan, pofonegyszerű!” „No de mégis, hogyan köti meg a homokot?” „Hát cementtel!” Hogy ez eddig senkinek nem jutott eszébe!

Minden egy kicsit más

Szentföldre zarándokoló szerzetes írja meg: Jerikóba érve elmagyarázták nekik, hogy ez a Jerikó nem az a Jerikó, amelyről a szentírás szól. Az egy kicsit odébb van, romokban, a föld alatt. Vagy legalábbis remélik... Meg aztán a Jordán völgye, ahol a Kánaánt emlegetik, távolról sem olyan bőséggel termő, tejjel-mézzel folyó, ahogy a fáma szól. A Szent sírig érve sikerült megtanulnia a leckét: a világ olyan, mint a nagykönyvben, de azért minden egy kicsit más.

Zsenivárás

Neves grafológus állítja, hogy szakértőként képtelen lenne írásképe alapján beazonosítani egy zsenit. Egy szakember – magyarázza – csak addig a szintig kompetens, amit ő maga is elér. Ő pedig még igen távol áll attól, hogy lángész legyen... Majd, ha felbukkan egy zseni, az megállapíthatja valakiről, akár rólunk is, hogy az övével egy súlycsoportba tartozik-e. Mit tehetünk egyebet? Zsenivárásra berendezkedve, Madách közhelyét morzsolgatjuk magunkban: „bízva bízzál!”

Olvastad?

– Olvastad iksztől az ipszilont? – ér a váratlan kérdés. – Naná, hogy olvastam! (Pedig dehogy, csak már késő retirálni...) – És emlékszel arra a nagy jelenetre, amikor... – és meséli, meséli, lelkesen, mint aki képtelen szabadulni az olvasottak varázsától. Én megkönnyebbülten, hogy ezt a vizsgát megúsztam, kotródva el... Később én teszem fel másnak a kérdést, olvasta-e iksztől az ipszilont, majd a hallottak alapján nyeglén ecsetelem a nagy jelenetet, végül már hiszem is, hogy olvastam a könyvet.

Jó hír

Ma nem volt se árvíz, se villámcsapás, se földrengés, se tömegbaleset, se vasúti szerencsétlenség. A konyhában kissé összekaptunk, hogy ki eresztette meg a gázt anélkül, hogy meggyújtotta volna, de végül a béke kedvéért magamra vállaltam. (Bár könnyen meglehet – tényleg én voltam...)

Naná, hogy kedvesek!

Budapesti író mélyinterjú-kötetet készített budapesti költőkkel. Mindegyikükkel személyesen beszélgetett el, s az volt a legmeglepőbb élménye, hogy „a magyar költők mennyire kedves emberek”. Gondolom, mindegyikükhöz őszinte kíváncsisággal és jóindulattal közeledett – naná, hogy akkor kedvesek! Ha magyarok, ha nem...

Bálám számara

A népszámláló biztos meg se kérdi, s már írná is: vallásom katolikus. Rászólok: írjon csak be ateistának. Ledöbben: ezt most vegye komo-

lyan? Itt, ahol mindenki mond vagy ezt, vagy azt, de hogy ateista!... Na látja, hát éppen ezért! Mit tehet? beírja, de még mindig nem tud hová tenni. Eszembe jutnak a gyermekkori hittan órák... Mintha rémlene valami Bálám szamaráról is...

Szoborlét

Bronzfestékkel bemázolva, virággal a kezében a lány naponta 3x3 órát szobrot áll a város legforgalmasabb utcáján. Évekkel korábban rákosnak találták, így szedi össze a kezeléséhez szükséges összeget. Hosszasan kinéz magából, mintha már nem is élne, s roppant mulatságosnak találja, ahogy egy-egy hitetlen járókelő – főként gyermekek – testébe csípve próbálja őt „életre kelteni”. Csak azért sem reagál – szerződéses ideje lejártáig, amikor aztán váratlanul nyakába borul az éppen arra haladónak. – A frászt hoztad rám! – kedvességét így fogadják...

Feladvány

Nem és nem ment nekem a számtan, az istennek sem. Játéknak hittem, matektanár apám rávezetett arra, hogy véresen komoly ügyről van szó. Néha odaállt a hátam mögé és nézte, ahogy egy-egy feladvánnyal birkózom. Lassan-lassan a siker is eljött. Egyszer megveregette a vállam:

– Ugye, te is örvendesz?

– Hogyne, nagyon!

– És minek, ha szabad kérdezni?

– Hogy szerencsésen túl vagyok rajta!

Ma már tudom: valamiért azt remélte, hogy a megoldás folyamatában gyönyörködöm. Hogy sikerült megnyernie a matematikának.

Ő akkor szomorúan nézett rám, én meg értetlenül vissza...

Kihajózás előtt

Mielőtt még elkötötte volna a jachtját, Kapitány beszólított a lenti kabinba s tagoltan, érthetően elmagyarázta: vészhelyzetben ezt a gombot nyomjuk meg, ugyanakkor a rádión is leadjuk a hajó vészjelét, majd itt (és mutatta, hol) kikapcsoljuk a hajómotort és várunk. Ha minden jól megy, a leadott vészjelek, adatok alapján a mentőszolgálat célba ér. Ha nem... Kapitány fürkészve leste, miként fogadom szavait. Hosszasan néztünk farkasszemet, s nagyon igyekeztem, hogy ne láthasson belém. Aztán kihajóztunk.

Kegytemplom

A kórterem ablakából a kegytemplom ajtajaira látni. Kis szünetekkel, egész nap adják egymásnak a kilincset a jövőmenők, akik a templomban álló csodatevő Mária szobor kegyelmét hiszik és remélik. Ha sokáig kellene innen nézmem e mindennapi vonulást, ki tudja, talán hinni kezdenék benne magam is.

Utolsó vizit

Az utolsó, esti vizit egészségügyi sleppjének hangzavara úgy hullámszik át az egymásba nyíló kórtermeken, mint a konyha egyik sarkából a másikba sepet, szennyesen habzó szappanos víz. Mindenki fáradt, álmos, nyűgös, mennének már haza – a betegek is... Búcsúképpen a főorvos minden kórteremben elhadarja: jó'jszakát! És leoltja a villanyt.

Dugó és frizsider

A nemrég vásárolt frizsider motorja nagy buzgalommal morog. Fürge kattanással kapcsol be, öt percen át duruzsol, duruzsol és duruzsol a lelkem. Majd hirtelen csak – pukk! Mintha dugó repülne ki a boros butéliából... E pukkanással a motor leáll. Néma marad 5-10 percen át, aztán újra bekapcsol, s ez így megy órákon, napokon, heteken, hónapokon, éveken át. Ha valaki más is hallaná – szerencsére, nem hallja –, azt hihetné, hogy negyedóránként verek csapra egy-egy üveg itókát...

Erők játéka

A boltíven keletkezett mély repedés akár egy keskeny, kiszúrt szem. A mélyén téglák és malter megbomlott egysége homálylik, olykor le-le-pottyan egy kisebb vakolatdarab. Hogy mikor áll be a teljes szakítás, ez már az erők játékán múlik; csak ne éppen most – mondom, valahányszor kénytelen vagyok elhaladni alatta.

Fűben hunyorgó

A kórházudvar kellős közepén pompás almafa áll. Rendre érik rajta a mosolygó gyümölcsök, egy éppen most pottyant le, pontosan a fa alá helyezett, háromszögbe állított padok közé. Éppen csak puffan egyet, s

már meg is találják legyek, hangyák, bogarak – az egész nyüzsgő őszi bagázs...

Három napig akkora volt a széljárás, hogy a betegek ki se mozdultak a falak közül. A padok közt megszáporodott gyümölcsök meg egyre fonnyadnak, erjedeznek, fakulnak, mint egy-egy apró, kihunyóban lévő nap.

Szuperszéklet

– Nagyszerű! Egyenesen csodálatos! – lelkesedett az ágytálban lévő kupacot látva a természetes, pirosposzsgás főnövér. Elismerően fogott kezét a heherésző, mitugrász öregúrral, akit pár napja heveny hasmarssal szállított be a mentő.

– Kitűnő az állaga – folytatta a tirádát –, a formája szimpatikus. Ezek a hajlatok, domborulatok és suvadások, nahát! Ez a spenótos szín viszont lehetne barnább is, megértettük? Szóval igen... Akkor igyekezzék!

Almaarcú

Almaarcú, a tömzsi kis segédápolónő, ahányszor széthordja a kórtermekbe az ételt, előtte felölti bokrosan vöröslő hajára az EU-s zöld védőhálót, s magára kanyarít egy hófehér, minden lépésére libegő-lobogó EU-s papírpelerint. Erősen restelkedik e maskarában, ettől tűzpirosra gyúl almaarca. Igyekszik minél hamarabb szabadulni a porcióktól, de a betegeknek nem ezért kedves.

Évszakok fényei

Reggel valami erős, harsogó fény vetődött a világra – igazi őszi fényjáték. Szinte magától adódott a házi feladat: három illő jelzővel ellátni az évszakok fényeit. Tavasz – lágy, cirógató, kedves. Nyár – bizalmas, túl-fűtött, nyomasztó. Ősz – kemény, rideg, vallató. Tél – szikrázó, csalóka, vaksi.

„Sátáni” versek?

Fiatal román költő keresett meg levélben azzal, hogy eddigi költészetét megtagadta, mert korábbi verseit úgy tűnik, maga a Sátán diktálta, de ennek immár vége... Arra kért, töröljem általam lefordított munkáit a Kölcsönsorok 2 című antológiából. Szomorú szívvel, de – természetesen –

percek alatt megtettem, az örökké szolgálatkész és fürge Drótos Laci segítségével. Ezek szerint egy kemény hangú, szókimondó, militáns román költővel kevesebb... De a költészet annyi veszteséget kihevert már!

Kém-macska

A minap valaki – viccből, persze – azt sütötte ki egy ártatlan, idegen ablakban meghúzódó fecskéről, hogy biztosan a titkosrendőrség zsoldjában áll... Rossz viccnek véltem akkor a megjegyzését, de mit olvasok másnap a helyi lapban? Hát, hogy egy volt CIA-hivatalnok beismerte: valamikor a hatvanas-hetvenes években megpróbálkoztak kém-macskákat és kém-hollókat is munkába állítani. A cirmos bőre alá pl. lehallgató készüléket plántáltak, az antennát pedig a farkába rejtették. Annyit kellett csak tennie, hogy kövesse az emberi hangot. Ám a macska útközben meglátott egy egeret, utána vetette magát, s nagy buzgóságában kivasalta egy autót... így bízson meg a kémszervezet egy macskában!

Megy tovább...

Városom – többek szerint Erdély – legnagyobb könyvkiadójának alapítója, mindenese mondott búcsút váratlanul a világnak. Ez fölöttébb szomorú, mert bár könyvek azért ezután is fognak majd megjelenni, hiszen az élet megy tovább, s ez így is van rendjén. De – vajon tényleg ez az igazság? A „tovább” – még hagyján, de milyen nyomvonalon, milyen áron, és meddig? Igazi esti kérdések ezek, melyek nem hoznak könnyű álmot...

Banik

Egy banisokat gyűjtögetnek, vödrökbe, Erdély-szerte. Szorgalmasan. Nagy-nagy összefogásként. Hogy megmutassák. Azoknak. Akik 1500 lej pénzbírságra ítétek egy marosvásárhelyi hölgyet. Aki a piaci árusoknak kétnyelvű árcédulákat osztogatott. Magyarul és románul. Hagyma-Ceapa. Krumpli-Cartofi. És így tovább. Ez a rendőrség szemében: uszítás. Erdély népe most egy banisokból kigyűjti a bírságot. Hadd essen le a hatóság álla a sok aprópénz számolása közben! Csakhogy bármennyi piculát gyűjtsenek is össze, az a hatóság állának meg se kottyán. Majd rándít egyet a vállán és azt mondja: ugye, hogy igazam volt? Hiszen kifizettétek, még mit akartok?...

A völgy lélegzete

Hajnalodik. Jó ilyenkor beleszippantani a völgy éjjeli levegőjébe. A nyírfa elsárgult levelei megremegnek a rájuk telepedő zúzmarától. Kár, hogy a havasi levegővel együtt utat talál tüdőmbe az országút benzingőze és a vasút kátrányszaga. Meg valami dögletes bűz, a vízderítő állomás felől – jeléül annak, hogy élünk.

Kis és nagy

Kis József Attila, szülészeti és nőgyógyászati szakrendelő – olvasom a szél pofozta cégtáblán, és azon tűnődöm, hogy egy ilyen firmához akár a nagy József Attila is szíves örömet betársult – volna...

Teljesítmény

A város főterén három erős, kukkra szökő vízszugár. Cirka két méteres ívben. Legalább. Három kamaszodó srác áll eléjük, mintha belőlük, nadrágjuk hasadékán törne elő a büszke ívelésű zuhatag, s egy negyedik a maroktelefonjával fényképezi őket. Nagy a mulatság: a fotót látva senki se mondaná, hogy nem a fiúk kisdolgoznak ekkora hévvel. Egy óra múlva a fotó már a facebookon, mellette az áradó gratulációk: ez igen, ez teljesítmény!

Faház

A vastelepen csönd és nyugalom. Pókhálós, fűvel benőtt vasakon terjeszkedik a rozsda, fölöttük hirdetés kopott betűi: „Faházak eladó!”

Hol lakik a Vámos család?

Anyaországi község határán suhanunk át. A felvillanó helységneveket olvasva nem egyszer áll tréfára az ember kedve. Miként most is, amikor ezt olvassa: VÁMOSCSALÁD. És már kész is a rigmus: „Messze ide Vámoscsalád, / ott lakik a Vámos család.”

Vak napraforgó

Az út mentén szomorú, lehajtott fejű napraforgó-tábla. Az addig örökké vidám, sárgán virító, kíváncsi virágtányérok most ködnyaltan, elbarnulva sütik le szemüket a földre – az őszi bágyadt napfényben, félig vakon...

Gólya-közérzet

Szorongató látvány elnézni az őszbe borult faluban a villanyoszlopokra, kéményekre telepített, üres gólyafészkeket. Nincsen sok belőlük, de ahol vannak, el lehet képzelni, milyen nagy élet folyt ott tavasszal-nyáron, szeptemberi útrakelésig. Felfokozott figyelem, gondviselés követte minden mozdulatukat, életrezdülésüket. A kiürült, kihűlt fészkek kimondatlanul is arról mesélnek, mennyire jól érezte magát egy-egy szaporodó, megerősödő gólyacsalád. Ha meg így áll a dolog, a fészkek tövében élő emberek emlékezetében is kitartanak, jövő tavaszig.

Mókusnyár

Egy márciusi hajnalon arra ébredtem, hogy az ablakon át, az udvarra nézve, mókust látok átszaladni a gyepen. Kecses volt, könnyedén elegáns, akár egy költemény. (Meg is írtam akkor Mókushajnal c. versemben.) Évek múlva aztán, ugyanabban a városban, több héten át naponta végig kellett néznem, amint az udvaron álló fán tanyázó mókussereg szabályosan lezabálta a közeli körte- és almafák minden ép és zöld termését. Ami érett volt, azt a kis állatok mohón magukba tömték, ami éretlen, abba csak beleharaptak és rikácsolva elhajították. Semmilyen eszközzel nem tudtuk megvédeni a termést: a mókusok egymással perlekedve, nyüzsögve, makogva fittyet hánytak minden ijesztgetésnek. Már-már megbántam, hogy valamikor megírtam azt a verset, de arra gondoltam, hogy az igazsághoz ez is, az is hozzátartozik.

Arborétum

Állnak a fák az arborétumban, alacsonyok és magasak, századosak és aligcsemeték. Szorosan egymás mellett, mögött, erdőfoltba szerveződve vagy magányosan, magyarázó táblával ellátott, szemléltető díszpéldányként. Az őszi nap rájuk süt, ők megszűrik fényét, nekem inkább csak árnyékuk marad. Aztán valahonnan fuvallat indul, hallatszik felerősödő, lihegő huhogása, megzörrennek a fákon a száraz levelek, néhá-

nyuk koronája megrázza magát és hull alá a sok világnak eresztett, kódolatlan üzenet az elmúlás búcsújáról, arról a halk pillanatról, amit azóta is Ady szavaival a legtisztességesebb idézni: „Elért az Ősz és sűgött valamit...”

Ostrom

Küldött a fiam egy kurta videofelvételt. Arról készítette, amint éppen az ausztriai Németújvár (Güssing) sasfészékét ostromoljuk – turistaösvényen. A kezdő képkockákon mindjárt ott látom becses magamat: tétován botorkáló, lomha vénemberként, aki jobbra-balra nyújtogatja a nyakát, mint egy kíváncsi pulykakakas. Tiszta szerencse, hogy az egész jelenet alig néhány másodperc, restelkedni is alig van időm, múltó epizód, talán meg se történt, csak én fantáziáltam – nézem tovább elégedetten a családi várostrom képes krónikáját.

Mi lóg...

A tölgyfa ágán nézd, mi lóg? Egy elfuserált nekrológ...

Négy fej

A mai napon meggyalultam négy fej káposztát. Téltre. Majd alaposan besóztam az egészet. Ugye, milyen hasznos, dicsérendő cselekedet? Aztán eszembe jutott, hogy ha a természetráji múzeumban dolgoznék, s most azzal állnék elő, hogy márpedig én a mai napon négy koponyát preparáltam, ez hogy tetszene?

Villámteszt

Odakint zimankóra áll az idő. A szemközti épületen javában ácsolják a tetőszerkezetet, majd valamikor a cserepezésre is sor kerülhet. Mi jut eszébe erről a látványról? Az alább felsorolt lehetséges válaszok közül ikszelje ki, amit helyesnek tart.

O szervezetlenség O optimizmus O a hajléktalanok sorsa O „Maga-sabbra a tetőt, ácsok!” (J.D. Salinger)

Víruskeresés

Tudom, hogy naponta kellene a megfelelő programmal minden ízében végigpásztázni számítógépem valamennyi zegét-zugát, de a sok, találat nélküli próbálkozás után nem visz rá a lélek a könyörtelen ellenőrzésre. Bizakodó ember vagyok, de valahogy éppen, amikor a legjobban bízom valamiben, rendszerint beüt a mennykő. Hát nincs erre más mentség a mindennapos víruskeresésnél?!

Dicsőség

Minden évben, a pontos dátumon, megjelenik az emlékműnél és farkaszemet néz vele. Több tucatnyian nyugosznak alatta, s igazság szerint neki is ott lenne köztük a helye, de valami isteni kegyelem folytán megmenekült. Életben maradt. Van ilyen. Azóta évről évre korholja a sorsot: miért ragadta ki őt a megdicsőültek sorából? Mi haszna életének, ha közben másé a dicsőség?

Pillanat virága

Az éjjel-nappal nyitva tartó péküzletet tartósan üli meg a frissen sült kenyér párás illata. A kemencéktől óránként tolnak be egy-egy rekesznyi rakományt. Még serceg a héjuk, ahogy a gördülő polcon rendre kihűlnek. Mire ehetnénk belőle, már enyhén szalonnás, tippanós. Mennyi eltékozolt, isteni falat! Hát nincs, ki leszakítsa a pillanat virágát?

Nászajándék

Leendő após annyira kedvelte leendő vejét, hogy nászajándéku egyenesen a család frissen faragott márvány síremlékére felíratta az ő nevét is, születési évével együtt. Nagyot nyelt, mikor egy esztendő múlva az ajándék hirtelen érvényét veszttette: a fiatalok beadták a válókeresetet... így lett a vő, legalábbis a sírkő tanúsága szerint, halhatatlan.

Együgyűség

Szólni se tudott, amikor lefogták, pokrócot dobtak a fejére, jól megdöngönyözték, hátra kötötték a kezét, betömték a száját, úttalan uta-

kon vonszolták magukkal, majd leültették a földre, pihentek, utána autóba gyömöszölték, két oldalról szorosan fogták, alig jutott lélegzethez, órákig hallotta a motor zúgását, érezte maga alatt a zötykölődő kocsit. Egyszer aztán kirángatták az autóból, ötször megforgatták a tengelye körül, meg lódították, elterült, végül lehúzták a fejéről a pokrócot: éjszaka volt, néhány csillag pislákolts valahol a magasban. Nem látott semmit a sötétben. Illedelmesen megkérdezte: – Hol vagyunk?

Viola organista

Az isteni Leonardo (da Vinci) egyik tudományos-művészi álma volt ez a furcsa nevű isten tudja micsoda. Amit most, több mint fél évezred után megépített egy lengyel zongorista. Fából vaskarikának tűnő hangszere zongorabillentyűkkel bír, megszólaltatva viszont hangja csupa cselló és az orgona. A zongorista három esztendejét ölte a lélegzetállító mutatóványba, s most már csak azt a hírt várom, hogy valaki végre kitenyészti a költészet szárnyas lovát – a Pegazust.

Óda a közelítő télhez

Kapargatják már szélvédőikről a reggeli jeget istenelő szomszédok szaporán...

Horror a kénygödörben

A férfi a gödör alján feküdt, a nő meg fölé roskadva. Napok óta fekhettek ott – senki se járt arrafelé. A gyógyhatású mofetta kiment a divatból. De nem úgy az ereje! Akik ismerik, tudják: ha le is ejtesz valamit a gödörben, nem szabad lehajolni! Aki lehajol, a gödör foglya marad... Az áldozatok testvérek voltak. A férfi nyúlt ki először, a nő mentette volna, de maga is beszippantotta a gyilkos gázt... Hagyjuk hát veszni a bajban lévőket? – kérdem hitetlenül, bár eszemmel tudom: el kell fogadnom a horror logikáját.

Minden heti gyöngédség

Hetente egyszer kötelezően érzékenyülök: takarítás előtt port törölök, s minden egyes alkalommal végigsimítom unokáim fényképét a tálalón. Gyöngéden, diszkréten. Meg se érzik...

Galambtekintet

Pár heti távollétem alatt csapzott kiscalamb szokott oda az ablakpárkányom baloldali zugába. Oda, ahol a legjobban védve volt a havasi szélről. Hazatérve menten elkergettem a párkányra piszkoló jószágot, de néhány után mindegyre visszatért. Végül seprűnyéllel, dühösen estem a madárnak. Ekkor súlyosan, lomhán felrebbent, mereven rám tekintve. Nem láttam szemében se haragot, se félelmet, semmilyen indulatot, inkább csak néma kérdést: hogyan fog ő ide visszakerülni?

A tévelygő

Egy légy valahogy betévedt *A rovarok világa* című kiállításra. Jól érezte magát a múzeum klimatizált termeiben, épp csak minden kongott az ürességtől. A tárlók üveglapjai hűvösen csillogtak-villogtak. Mögöttük fölfedezte kipreparált testvéreit, rokonait és fajtársait gombostű végén, hivalkodó rendben. Nem tudta, irigyelje vagy sajnálja őket. Harminc napig tűrte az úri fogságot, végül a múzeumablak párkányán visszaadta lelkét a teremtőnek. Porhüvelyé talán még ma is ott van, mert a múzeumokban ritkán takarítanak.

Mikulásra várva

Valamikor hívni se kellett, jött magától. S hozott, ami csak eszébe jutott. Most ha szölongatnám, se mozdítaná a füle botját. Én megértem: a jószágba is nagyon bele lehet fáradni. Néha kimondottan üdítő rossz fát tenni a tűzre...

A tizedik

A régi hadseregben, egy elvesztett ütközet után minden tizedik katonának büntetésből leütötték a fejét. Nem is tudom, ha akkor éltem volna, mitől rettegnék jobban: a vesztes csatától, vagy hogy én leszek az egyik „tizedik”...

Parázs

Amatőr fotográfus lép a székelvöldi cigánykovács műhelyébe. Megütközik a benti homályon, s azt firtatja, miért nincs a helyiségben vaj’egy

lámpa. „Nekünk, instállok, az izzó vas világít” – így a villogó szemű, fülig kormos kovács, és belekotor a kemencén szikrázó parázsba.

A fatolvaj

Elfogták az első fenyőtolvajt – közli lelkesen az újság. De vajon honnan tudja az újságíró, hogy éppen az első fatolvajról van szó? Talán csak az elsőről, akit nyakon csíptek? (Amúgy mindenkit jobban érdekelne, hogy mikor fogják már el – az utolsót...)

Káromkodók

Mindig berzenkedem magamban, ha egy női szájából meghallom: „Hogy a fa...amba!” Ez ugyanis egy jókora nonszensz, mégis válogatás nélkül élnek vele zsenge szüzek és deli úrnők. Érdekes viszont, férfiszájából még nem hallottam a pandan-ját: „Hogy a p...mba”!

Nem kaptak parancsot

Könyvet dobtak össze a román titkosszolgálat – a szeku – volt tisztjei a 24 évvel ezelőtti temesvári eseményekről. S állítják benne, hogy ők mossák kezeiket, a felfordulást külföldről beszivárogtatott idegen erők (zsoldosok) okozták, ők pedig nem tehettek ez ellen semmit, mert nem kaptak rá parancsot!

Előbújt hát a mindenre jó mentség: a „parancsra tettem” kisördöge. Amely akkor sem tágít az ember mellől, ha történetesen nem idézik meg. Hogy is van ez? A rendszer támaszai nem védték meg a rendszert – mert nem kaptak rá parancsot? Hát ilyen egyszerűen változik a világ?

Ki tehet róla?

Nem tehetek róla, hogy tehetetlen vagyok – szabadkozott a tett elkövetője.

Mire jó az öreg székel?

Sok-sok éve benépesített szoborparkban már csak egy fából faragott bálvány: Dózsa bajszerű öreg székel áll a térség közepén. Társait megroppantotta, elnyűtte az idő. Nemrégiben valahogy új szomszédjai kerültek: két hatalmas reklámtábla. A környék turisztikai szépségei moso-

lyogtak le róluk a járókelőkre. Hanem egy szélvihar úgy felborogatta a büszke pannókat, hogy gazdáik most jónak látták mindkettőjüket a magányos szobor konok, rendíthetetlen alakjához drótozni. S az öreg székel azóta ádázul őrzi a rátukmált reklámokat.

A szimbólumokról

– A szimbólumok értelmet és tartást adnak a tetteinkhez – magyarázza barátom, hallván, hogy személy szerint nem lelkesedek értük.

– A szimbólumok elfedik a valóságot, a problémákat – ellenkezem.

Mire ő: mondjak neki példát.

– Vegyük csak a zászlót. Milyen könnyű megbújni mögötte! És mennyien meg is teszik!

– Viszont milyen fenségesen lobog!

– Annál inkább!

A vaddisznófej átváltozása

A kirakat kellős közepén, ahol a tegnap még egy jókora, kipreparált, szőrös vaddisznófej vicsorított az arra járókra, ma kék köpenyes, tűzről pattant, copfos leányzó feszülő, formás feneke mosolyog felénk. Az incselkedő hátsórész gazdája komótosan mossa-mossa, csinosítja az üres kirakatot, amely felől eltűnt a Vadásztermékek felirat és helyette ez olvasható: Székely Termékek Boltja. A vaddisznófej váratlan átváltozása több mint ígéretes...

Féllábbal

A féllábú férfi évek óta ott ül a lottóáruda kirakata alatt, egy kövön. Nem kér semmit, nem is tartja a tenyerét. Kalapja, sapkája se hever a földön. Szajkó, papagáj, majom sem ugrándozik körülötte. Csak ő van ott, a mankója meg a maradék fél lába. És elnéz valamerre, személytelenül, a világba. A szerencsét próbálni örökké sürgő-forgó szerencsejátékosok már csak babonából is vetnek oda néhány aprópénzt, kisebb bankjegyet. Mert hogy hátha... hátha... Egyszer talán csak megtérül a jótékonyság... De ha nem is, az a hely ott jól ki van találva...

„Kedvencek”

Barátom, aki tudja, hogy rajongok a fotográfiáért, egyre unszol: mutatom be neki kedves fotóim csokrát. E lehetetlen kérésnél már csak a válaszom lehetetlenebb: amíg fotó készül a világon, mindig találok köztük számomra igen kedveset. És mégis, egyszer talán összeválogatom azt a várva várt csokrot...

Koppintás

„Nemcsak a gyilkos, úgy látszik az áldozat is érez valami honvágyat a tett helye iránt; meg lehet, csak valami reményt érez, hátha nem is talál ott semmit, nagy semmi tátong azon a helyen, álom volt az egész.” Ezt nem én mondom, hanem Illyés Gyula. De bizony, nagyon szívesen mondtam volna én is, ha ki nem találják előttem. Sajnos, van ilyen is... Ilyenkor bőszen koppint az ember. (Vagyis hát: idéz.)

Koppintás (2)

„A nemzet nem sír, úgy látszik ez már tömeglélektani törvény és gyanús nekem az is, aki egy nemzetért nyilvánosan könnyezik. A nemzetért, minden közösségért csak tenni lehet valamit, közben akár fütyölhetsz is, sőt még jobb, ha fütyülsz, nem száll meg a gög.” Sajnos, ezt is csak Illyés Gyula tudta leírni. Nekem már csak az egyetértés jutott. Meg a koppintás...

Adventi illatok

Élen jár a savanyított káposzta csípős, penetráns illata. Majd a szikkadó-száradó fenyőlombok gyantaszagát érezni, jól nyakon öntve univerzális benzinbúzzal, és amikor jó nagy a köd, a dögletes csatornaszag is beleszól az adventi illatárba.

A hadvezetés humora

Kuncogva olvasom a monarchia hadügyminisztériumának 1914. szeptember 4-i közleményét: alig kezdődött meg a nagy háború (Fel Belgrádra!), máris elfogytak a hősöknek kijáró plecsnik. Minek okáért gyors utánrendelés eszközöltetik. Aztán eltelt néhány hosszú esztendő, s nemcsak hogy a belgrádi lózung nem jött be, ráadásul még Trianont is

be kellett vállalnunk... Hősiességből és vereségekből mindig sikerült jól teljesítenünk!

Megmagyarázhatatlan

Miért olvasom újra s újra már-már megszállottan Székely János verseit? Hiszen valamikor, ahányszor fitymáló válaszait megkaptam ifjúkori klapanciáimra, örök bosszút esküdtem ellene. Költői játékaimtól eltéríteni nem tudott, de a bosszúból sem lett végül semmi. Ő megtagadta a költészetet, én megszerettem a verseit. A „miért” az, ami megmagyarázhatatlan. Ahhoz Székely Jánost kell olvasni...

Háborúzva

Pár nap és ránk köszön az első világháború századik esztendeje. Kemény, kényszerítő erejű évforduló ez: lehetőleg hitelesen, torzítatlanul felidézni a gyanútlan és tapasztalatlan világ előtt, hogy mi, miért és hogyan történt. Akkor is, ha az igazság kellemetlen. Inkább magunkkal háborúzunk, mint másokkal. Vagy talán ma is olyan nagy vétség a pacifizmus?

Ki súgott?

Ébredés előtt néhány perccel (pillanattal?), suttogás hatolt a fülembe: hízelgően lágy és kitartva búgó. Kinyitottam a szemem, de csak a hajnal fénye tapogatózott a szobában. Ezt hallottam: „Nehéz a semmi, könnyű a minden.” Ennyi...

Refrén

Nem tudok úgy végigmenni az utcán, hogy utánam ne szóljanak: „Bácsi, adjon egy lejt, hogy vegyek egy kenyeret!” Az utánam szóló személye gyakran változik, csak a szöveg és a hanglejtés kísértetiesen ugyanaz. Akár egy refrén. Igaz, olykor elmarad a kenyérre való hivatkozás, de a helyzeten ez mit sem változtat. Mintha csak azt mondanák nekem: jó napot! Én meg, nyakam behúзва, teszem, hogy meg se hallom és „elfelejtek” visszaköszönni...

Kiselőadás

Álmomban kiselőadást tartottam egy doktornak. Az egészséges életmódról! Magába roskadva ült, fehér köpenyében és buzgón bólogatott szavaimra. Magam is meglepődtem ihletett gondolataimon és csordultig tele voltam sikerélménnyel, mint egy túltöltött léggömb... Reggelre torokfájással ébredtem, délre belázasodtam. Most aztán mehetek az orvoshoz...

Kifulladásig

Azt kérdezi egy ismerősöm: belefáradtam-e az irodalomba, hogy csak ilyen firkákra futja erőmből az utóbbi időben? Tisztelem nyíltságát, ezért nyilvánosan válaszolom meg kérdését. Ha tudom... Mert igaz ugyan, hogy egy-egy „firka” papírra vetése után úgy érzem magam, mint emelet-mászás közben, s míg megszusszanok, azzal áltatom magam, hogy a napi penzumot már letudtam. De aztán ismét beugrik egy gondolat, egy hasonlat, egy firkányi szikra és működésbe lép a gépezet, elindul a szellemi mókuserék, újabb kifulladásig.

Nemzeti láz

Hetek óta olvasom az első világháborúról szóló vallomásokat. Mindenféle színezetűt, szellemiségűt. Frontnaplót, lágerélményt, vezércikket, anekdotát. A szavak, a gondolatok, indulatok mögött jól érezni a mindenütt csúnyán felszökő nemzeti lázat, amit csak a harc, a romantikus hősködés tud némileg csillapítani. Sok esetben végzetesen jól sikerül a láz leverése, s a lázzal együtt az élet is odalett... És akkor mégis, honnan ez az új, leteperő mai láz? És mit keres itt ez a régi lázmérő?

Der Tunnel

Ez az eredeti címe annak a novellának, ami fél évszázada került a kezembe, mint a polgári világ jelenkori irodalmának ellentmondásos terméke. Szerzője Friedrich Dürrenmatt, a svájci irodalom világnagysága. Az írást a Nagyvilág hozta, bevezető cikkel megfejelve, amelyben jól elverték a port írón és művén... De legalább mi is elolvashattuk. A novellában annyi történik, hogy a mesélő vonattal ingázik munkahelyére, s beérkezés előtt át kell haladniuk egy alagúton. Amely aznap valahogy nem akar véget érni. Hősünk egy idő után riasztja a kalauzt, aki meg-

húzza a vészféket – hiába; majd ketten végigmennek a szerelvénnyel, hogy a mozdonyig jutva megfejtessék a hosszúra nyúlt alagút titkát. Ami nem sikerül nekik, de megtudják: a vezető fülkében nincs senki! A kalauz végszava: „Nem tudom, hogyan jutottunk ebbe az alagútba, nincs rá magyarázatom. De kérem, gondolja meg: sínen haladunk, az alagútnak vezetni kell valahová. Semmi sem bizonyítja, hogy valami nincs rendben az alagúttal, kivéve persze, hogy nem ér véget.”... Azóta eltelt ötven év, s a szerelvény csak robog, robog!

Elégedettség

A rádióadás műsorvezetői, akiket nap mint nap hallgatok, ezen a héten arra biztatták a hallgatókat, hogy lehetőleg arról telefonáljanak be: mi az, ami miatt személy szerint elégedettek. Elgondolkoztam, mit is mondhatnék, ha nekem kellene a kagylóba szólnom, de nem jutott eszembe semmi. Talán csak néhány pillanat derűsen felizzó hangulata... egy szerencsésen megtalált szófordulat... egy csöndes Zorán-dal... Nem is tudom... Igen, egy jó dal biztosan megteszi!

Pártkatona

Gyanakodva ízelem ezt a mind sűrűbben használt kifejezést és próbálom elképzelni, milyen is lehet a robotképe – a médiából ismert reakciók alapján. Úgy látom, a definíció pofonegyszerű: aki nem ért velem egyet, az pártkatona. A túlsó árokban...

Háry János

Kedvelem a hantáit, mert duzzadnak a fantáziától. Amikor lódít, tudjuk, hogy fele (mit fele? negyede!) se igaz, de szeretjük hallgatni blőd túlzásait. Istenem, bár tudnék úgy hazudni, mint ő! Hogy el is higgyék: valóban megkergettem Napóleont... Aki nem hiszi, járjon utána!

Ilyen a természet

Egész éjjel havazott. Most bokáig ér. Egy hosszan elnyúló üzlet előtt egy férfi nekihevülten szórja a sót. Két marékkal. Az eredmény: szörcsögő latyak, ide-oda csúszkálás a síkos aszfalton. Látványos szlalomja után valaki rászól a sószóróra: lapát kellene ide. A só helyett... A férfi vállat von: neki azt mondták, szórja szét ezt a „csúszásgátlót”. Jóember

– így a szlalomozó –, hát nem látja? Ettől csúszik csak igazán! Újabb vállvonás: micsinájjunk, ha ilyen a természet!

Új olvasmány

Új olvasnivalót veszek le a polcról: egy pasasról szól, aki egy nyilvános vécében fekszik a padlón és azon töpreng, ki ő valójában. Ahogy halad előre a cselekmény és mind jobban feldereng előtte megsejtett múltjának egy-egy morzsája, úgy ölt bennem testet a gyanú, majd később a bizonyosság, hogy ezt a könyvet már olvastam. De mikor? És mi lehet a folytatásban? Mi a végkifejlet? Egyelőre még nincsenek válaszaim...

66 vagy 99

66 éves költő barátom verset írt, amelyben felhívta a Teremtő figyelmét, nehogy véletlenségből fordítva olvassa le éveinek számát, s a 99-et elégségesnek találván, kiállítsa számára a túlvilági menlevelet. A továbbiakban majd kiderül, hogyan fogadták odafent a szokatlan folyamodványt, de azt gyanítom, hogy a végső obsitot látatlanban adják – ahogy esik, úgy puffan.

Ambíció

Jól el van tévedve az az író, aki fejébe vette, hogy tanulmányban áttekinti a Nobel-díjak történetét, hogy bebizonyítsa: hazaszerető, normális ember eddig irodalmi Nobel-díjat nemigen kapott, ha igen, az tiszta tévedés volt. Merthogy a Nobel-díjat nem a hazaszeretetért és a normalitásért osztogatják. Azokért tiszti keresztek és egyéb civil prémiumok járnak...

Láng és fagy

Valahol a mínusz harminc tájékán csikorog talpunk alatt a hó. Sziréna vijjogása töri meg a fagyos csendet: piros tűzoltókocsi robog velünk szembe, ismeretlen objektum felé. Vijjog az istenadta – jajongva, bánatóan. Siet, hogy a nagy télben keletkezett tüzet eloltsa. Örök nonszenszre kárhoztatva...

Öngyilkos jégcsap

Lehet, az istenek azért teremtették a házunk ereszen képződött jókora jégcsapot, hogy végső igazságot szolgáltatva, valakit eltegyen láb alól. A jégcsap azonban az utolsó pillanatban magába szállt és jobbnak látta öngyilkos ugrással megelőzni a tragédiát. Mikor a bejárat előtt tiszta volt a terep, leugrott és szilánkokra tört az aszfalton.

Rossz vicc

A rossz vicc felér az agyba fúródott dumm-dumm golyóval. Nem csupán megsérti, de szétroncsolja a velőt.

Kódex

És mi van akkor, ha – mielőtt még körmömre égne a gyertya – arra ébredek, hogy egész életem egy nagy kódexmásolásban telt el és sehogy sem akar fogyni a másolni való?

Ami lehet és ami nem

Olvasom, hogy egy fiatal marosvásárhelyi üzletember Gambia utazó nagykövete lett Romániában. Erről mindjárt az jut az eszembe, hogy ezen a sárgolyón hányféle lehetséges kifutópályája létezik a magyar embereknek, ráadásul a világ bármely szegletében. De a következő gondolat mindjárt az, hogy mi minden nem lehetséges a számukra. Egy meleg, egy hideg.

Aláírások

Váratlanul előkerült régi-régi, elemista tankönyvemben bukkanak apám sok-sok aláírására. Egy-egy lap szélén akár 12-öt is összeszámolok. Ha őszinte akarok lenni, azokat az aláírásokat én magam követtem el, kísérleti célból. Arra számítva, hátha szükséges lesz majd láttamoznom egy-egy intőt, fegyelmi beírást. Mivel ezekre valahogy mégsem került sor, az aláírások is ott maradtak, próbaképpen, az olvasókönyvbe zárva. Milyen kár! – borzongok bele, mikor már nincs aki helyett használnom, pedig mekkora tökélyre vittem a hamisítást...

Köd, röhögés

Valaki röhög a ködben. Nem látni, ki, azt se, hogy hol van, milyen irányból szűrődik át a tompára szelídített harsány röhögés. Honnan ennyi jókedv ebben a nyomasztó szürkességben? Lám, én csak köhögni tudok – kényszeresen, tikkadozón. Hangjaink egymásba oldódnak a sűrű semmiben.

Három nyelven?

Büszkén írja az újság, hogy a Kászonok falvaiban három nyelven fogadja a jelzőtábla az arra utazókat, jelezvén azt, hogy az illető a Kászonokban jár. A három nyelv – ezt is a lapból olvasom – a magyar, a román és a – székely rovásírás! Ez testvérek között is csak két nyelv, a harmadik csak olyan, mint a díszmagyar: cifra, de csak magyarul hangzik...

Új melleket Júliának!

Az a hír járja, hogy elkoptak Júlia rézmellei, mindenek előtt a jobb, amit a látogatók agyonsimogattak Veronában. Még hozzá abban a hitben, hogy azáltal jobban mennek majd a dolgaik. Annak dacára, hogy Júlia igazából nem is létezett, csak Shakespeare halhatatlan zsenije teremtet belőle – s Rómeóból, illetve családjaikból – hús-vér embereket. Akik annyira elevenek ma is, hogy a róluk készült szobor mágikus tulajdonságában senki sem kételkedik. Olyannyira, hogy máris új szobor készül, újabb mellsimogatásokhoz...

Mire jó az öreg székely? – II

Nagy szelek fújtak ezen a télen, többször is. A bajszos öreg székely faszobrához kötözött reklámpannók két ízben is meg akartak futamodni, de állta a rohamot a strázsa: csak a pannók görbültek jobbra-balra, s a sodronyok bogozódtak nyakatekertén. És ismét csak feltört belőlem a szent sóhaj: mire jó az öreg székely!

Krími helyzet

Napokig nem firkáltam semmit: erősen aggaszt a krími helyzet. Aztán a tegnap a színházban megvilágosodtam. Mielőtt felment volna a függöny, egy barátom hangja reccsent pár sorral mögöttem. Oda sandítottam:

körülötte ülő ismerőseinek magyarázta nagy hangon a krími helyzetet. Bosszantott, hogy csak mondatfoszlányok jutnak el hozzám, mint például: háborús veszély... orosz kisebbség... nem hagyja Putyin... a tatár kancsuka... Mit nem adtam volna, ha közelebb ülhetek a bölcsesség forrásához... Aztán megkezdődött az előadás és barátom se szó, se beszéd véget vetett a krími helyzetnek.

Boldogságom hivatalos napja

Két éve hivatalosan is boldog vagyok március 20-án. Ó, te boldogság világnapja! Mennyit vártunk rád, mint ama kék madárra. Amely hol eljött, de már ment is, vagy senki se látta. Hát most megvagy! (Arcomon illő, széles vigyor – csak nehogy félreértsék!)

Átjáróban

Ha én átjáróban laknék, örökké azt érezném, hogy velem történik valami, amihez semmi közöm, de amely elől mégis jó lenne elmenekülni. Az átjáróba mindig betéved egy koldus és ott ténfereg egy spicli is. Néha virágáros cipeli át kosarait, a gyerekek macskát hajkurásznak. Olykor a megnyíló kapun beesik egy kaptatos ember, s csak úgy csobog a húgy a kapualj kövén. – Pardon – motyogja, de kénytelen végigcsinálni, ha már nekikezdett.

Reggeli mosakodás

Megeresztem a falicsapot, a mosdókagyló fölé hajlok és hirtelen megcsapja az orromat a kicsurgó víz tengerillata. Vajon miért nem éreztem mostanáig? És miért pont most? Majd eszembe jut: hát persze! A sokat emlegetett globális felmelegedés...

Tavas-zöld

Minden lehetséges módon utánam nyúl a tavasz. Most éppen úgy, hogy zölden virít a fogam a hagymaszár zöldjétől, amit a leveshez haraptam. Délután meg úgy, hogy a növekvő fű, ahogy ráülök, boldogan kenődik szét a nadrágomon. Pedig a tegnap még havazott...

Restitúció

Régi, szerkesztőségembe érkezett fotókat szortírozok: visszaadnám őket szerzőiknek, amennyiben találkozom velük. Egyikükkel a minap összefutottam: a valamikori fiatal emberből őszhajú, megereszkedett nagypapa lett. Tőle is közölt néhány fekete-fehér fotográfiát a lap, könnyen meg is találom őket. Borítékban adom át neki, ünnepélyesen. Mint aki áldást osztogat. Ő forgatja, nézegeti. Zavarban van, elérzékenyül. A digitális világból néz vissza múltjára: „Te jó ég, hogy is éltünk!” „Ahogy tudtunk...” kontrázok neki és nézzük a lakkozott képek fényes felületét. Még ki se kezdte az idő...

Márquez

Még egy Nobel-díjassal kevesebb. Gábriel Garda Márquez halála már-már borítékolható volt. Be a kórházba, ki a kórházból. Állapota stabil... Most aztán tényleg. Ennél stabilabb nem is lehet. Ámbár... a temetői stabilitás is oly relatív. Mint minden ezen a világon.

Változatok bárányra

A szopós bárány védtelen, de nem gyámoltalan. Ha úgy hozza a sors, és hagyják, akár bátor vezérkos is lehet belőle.

A fekete bárány csak a fehér ember szemléletében kapta meg rendhagyó, a többitől elütő jelentés-többletét. Nyelvünkben annyiféleképpen és annyi párosításban használatos a bárány szó, mint csillag az égen. Ha nem egyéb, ez a nyelvileg leggyakrabban idézett állatunk.

A bárányok hallgatása csak mítosz. A bárányok ugyancsak nem tűrik némán a zaklatást, a veszélyt. Bégetnek, bégetnek – de még hogy! Épp csak a kutya se figyel rájuk...

Menekülő kapitány

Elítélték az elsüllyedt sétahajó elsők között – hanyatt-homlok – menekülő kapitányát, miközben sok utasa veszett a vízbe. Lebukását egy ártatlan videófelvételnek köszönheti: az egyik utas hidegvérrel rögzítette a süllyedő hajón történeteket. A kapitány azzal védekezett: az emberiség többet ér egy életben maradt kapitánnyal, mint egy akármilyen utassal. Utasból még mindig maradt elég, de kapitány csak egy van...

Levéltárban

Háborús irodalmat, feljegyzéseket olvasok. Most éppen az 1941-es leningrádi blokádról. Az állami tudományos levéltár igazgatójának naplójából: „Ma végigjártam az egész irattárat, számos utasítást adtam. A munkatársak ereje lassanként fogy. Sz., aki különben is mogorva természetű, beteges ingerlékenységgel fogad mindent. Meg is kérdeztem, hogy egészséges-e. A. O. mereven, üveges szemmel bámul. S. magába mélyedten hallgat. L. újra bejár dolgozni, de úgy néz mindenre, mint akinek »van magához való esze«. Hogy mit gondol, azt magába rejti, hogyan éli át az eseményeket – ez sohasem derül ki. És hirtelen az unalom, a magányosság érzése fogott el ebben a szobában, ahol mindenki titkol valamit.” Igen, a titkok... És mégis, úgy tűnik, mindent tudunk...

Éhség az első vérig

Tovább olvasok a háborúról, az éhező leningrádiakról. 1941 telén kétgyerekes anya körmöli naplójába: „... Gondolatban azt akartam, hogy a halál engem és a gyermekeimet egyszerre érjen utol, mivel attól féltem, ha például engem az utcán eltalál egy golyó és meghalok, akkor a gyermekeim keservesen sírnak és hívogatnak majd: – Anya, anya! – azután pedig éhen halnak a hideg szobában. Nyinocskám állandóan sírt, sokáig, keservesen sírt, sehogy sem tudott elaludni. Ez a jajveszékelésszerű sírás szinte megőrijtett. Ilyenkor, hogy elaludjon, hagytam, hogy a véremet szívja... A mellemben régóta nem volt tej, meg aztán már mellem sem volt egyáltalán, szinte eltűnt. Ezért tűvel átszúrtam a karomat, kissé a könyököm fölött, és a kislányomat odafektettem a karomra. Ő csendesen szívta és elaludt. De az én szememre sokáig nem jött álom, számolni kezdtem, belezavarodtam. Eszembe jutott, amikor a Háború és békét olvastam, Pierre Bezuhov ott is ezerig számolt, hogy elaludjon. Én meg belezavarodtam, folyton arra gondoltam, hol szerezhetnék ennivalót. Állandóan úgy rémlett, hogy nagy kenyereket látok, vagy krumplit szedek a mezőn. Egész zsákra valót gyűjtök össze, de elvinni nem tudom...” Ilyen álomból csak úgy érdemes felébredni, ha tudjuk, hogy teli a kamránk.

Reptér, esőben

Reptér. Kisrepülők tere. Májusi eső áztatja. A kifutópálya keskeny, körülötte a gyep egyenletesen kefefrizurás. Körben a hangárok zárva. A

hangártető körül fészek építő fecskék repdesnek idegesen ide-oda. Olykor merész bukórepülésben. Vijjogásuktól hangos a reptér. Megannyi őszi, nemzetközi járat.

Beszállás

Az akart lenni, de a töpörödött, megpácolódott, nagyon rozoga és még annál is büdösebb emberpár sehogy sem érte fel a peronról az indulásra kész, bent álló helyi járatot. A legalsó lépcső egyszerűen a vállukig ért. A peronon bóklászó, unatkozó kalauz kétszer is megmosolyogta őket, de hát a peron berendezése nem az ő reszortja...

Apó s anyó topogtak, méricskéltek, emelgették a lábuk, viaskodtak a mindegyre be-becsukódó önműködő ajtóval, fújtattak és anyáztak, morogtak, egyetlen szavukat se értettem, de az messzire látszott, hogy nagyon felkapaszkodnának már a szerelvényre. Ha ilyenkor se segít az ember, hát mikor? Visszolygásomat legyűrve, mit sem törődve a szutyokkal és a bűzzel, valósággal araszonként, nagy nehezen feltaszigáltam őket, egymás után az áhított magasba. Izzadtan, lihegve, győzedelmesen néztek szét odafentről, s valami siker miatti enyhe jó érzés bennem is megmozdult. Pedig tényleg szörnyen büdösek voltak...

Göncöl

Elalvás előtt, villanyoltás után tekintetem felsiklott a mennyezetre. És a szállodai szoba tetőablakán át éppen a fejem fölött ott ragyogott a Kisgöncöl. Tintasötét volt köröskörül az éjszaka, csak az üvegen át szikrázó csillagalakzat látszott örködni a világ fölött. Soha nem érzett szabadság érzése fogott el, s valószínű, pillanatok alatt mély álomba zuhantam, mert a hajnal fénye ébresztett – szintén a tetőablakon át...

Regénykezdet

Fiatal, távolról csinosnak látszó nő áll korán reggel az útszéli kanyarban. Az ablakból épp a kanyarra látni. Minden reggel ott áll: esőben, ködben, napsütésben. Némi várakozás után váratlanul lefékez mellette egy szürke gépkocsi, beszáll, s már el is tűntek a kanyarban. Ez így megy hosszú évek óta. Hogy mi történik a nővel a továbbiakban? Gondolom, erről szólna a regény...

Bőgések

A kisvárosba is megérkezett a tavasz. „É-é-des a szatmári epe-e-r!” – rikoltozzák a piaci árusok. Minél hangosabb az ordítozás, annál biztosabb, hogy az eper vízízű – legfeljebb fanyar.

Megjött a cirkusz: napi két előadásról harsog a gépkocsiba szerelt hangosbemondó. Éjszaka messzire hallatszik a manézsból az oroszlán panaszos üvöltése. A kutyák illedelmesen kussolnak...

Megidézés

Csoda történt: Lazicsot megidézték! Méghozzá a Magyar Művészeti Akadémia egy erdélyi tárgyú rendezvényén. Végre, hivatalosan is elhangzott, hogy az Ifjúmunkás örökös napszámosa, Lázár László volt a jelenlegi erdélyi írói középnemzedék Gogolja, hiszen így vagy úgy, mindannyian az ő köpönyegéből bújtak elő. Így igaz – add tovább!

Aláhúzás

Mindig felbőszít, valahányszor kinyitok egy könyvtári könyvet és aláhúzott sorokat találok a szövegben. Mintha valaki szántsándékkal, erőnek erejével szeretné kijelölni számomra, hogy mit olvassak el és mit nem. Vajon ez az oka annak, hogy az aláhúzatlan részeket mindig érdekesebbnek, értelmesebbnek találom, mint a már kimazsolázott „bölcsségeket”?

Hol a kapu?

Eddig számomra maga volt a bizonyosság: ahol Grosics van, ott a kapu. S ahol ő van, ott nem kell félni. Legendás Gyula bátyánk pedig, a riói focivébé nyitányával egy időben fogta magát, és felköltözött egy más dimenzióba. Nekünk, kortárs híveinek ezek szerint immár ott van a Kapu...

A leghosszabb nap éjszakája

Nyilván, ez az éjszaka a legrövidebb az évben. De annyira mégsem, hogy ne férne bele még mindig négy focimeccs, és ha netán vesegörccs jön az emberre, vagy ami még rosszabb, szívroham, váltóláz vagy ideg-görccs, hát nincs az a szenvedő ember, aki rövidnek tartaná Szent Iván

éjszakáját, pedig hát evidens: a leghosszabb nap éjszakája a legrövidebb. A többi mind hosszabb nála...

Ezer székelly lány

Székelly, ezerrel. Libben a szoknya. Feszül a harisnya. Gőzölgő trágya. Lónyihogás.

Mi van a mélyben?

Mennyit szajkóztuk, Illyés Gyula után szabadon, reménykedve és áhítozva, hogy „Haza a magasban!” Csak most döbbenünk rá, hogy azt se tudjuk: mi van a mélyben?

Négy kicsi matróz

Az ablakunk előtti nyírfa hármass V-alakú elágazásában fészket rakott egy feketerigó pár. A kicsinyek kikeltek, négy sárga csőrű éhenkórász, egész nap a fészkekből sipítoznak a szülők után. Azok alig győzik hordani a sok tücsköt-bogarat. Hanem ma délután vihar kerekedett, a szél veszettül rázta a fákat, a vékony nyírfa csak úgy hajladozott-himbálózott a szélverésben. A fészkek peremén négy riadt kicsi matróz kémlelte a messzeséget – mintha árbockosárból – „földet” jelentő szülői biztonságot.

A rosszak

Olvastam valahol, és éppen Szolzsenyicinnél, hogy a rossz emberek mind támogatják egymást, ebben áll a legfőbb erejük. Ez olyan elemi erejű, mély igazság, szinte nem is hinné az ember, hogy ki is kell mondani. Evidencia..

Mit firkálgat?

Kis állomás, csatlakozásra várva, vadgesztenyefa alatt, árnyék. Váratlanul, ahogy az érett gesztenye kipotyog a burokból a fáról, rám talál egy gondolat. Le kéne jegyezni. Vakarózás, írószer után, a csomagban. Már papírra is vetném, de egy szintén várakozó, természetes asszonyosság rám kérdez: „Aztán mit firkálgat ottan?” Felnézek, megzavarodom. Válaszol-

jak? Ne válaszoljak? Addig-addig, hogy a firkálni való gondolat is elillan. Úszik a levegőben, láthatatlan ökörnyál, sose érném utol...

Ufó

1.

Ufó szállt le éjszaka a szemközti óvoda udvarára. Egészen biztos, ha kell, meg is esküszöm rá, mert a saját szememmel láttam. Hangja nem volt, fényei leoltva. Beleborzongtam a látványba... Lesiettem, valami kézzelfogható bizonyítékért. Kár, hogy mire a közelbe értem, már olajra lépett. Hát... ezek az ufók már ilyenek...

2.

Sejtettem, hogy nem fognak hinni nekem. Alig vetettem papírra első észleletemet, már jöttek a csúfondáros kérdések: miért pont az óvoda udvarára szállt le az az ufó? És hol volt ilyenkor az óvó néni? És készítettem-e fotót? Nem, nem készítettem. Éjjel, töksötétben nem szoktam fotózni. (Még...) Az óvó néni biztosan a paplan alatt alukált, odahaza. (Nem ellenőriztem!) Az óvodában csak az egerek cincogtak (feltételezés). Az ufó (gondolom) azért szállt le oda, ahová, mert ott talált megfelelő leszállóhelyet. Értve vagyok? De az is lehet, hogy az udvaron lévő hinták és mászóókák keltették föl a kíváncsiságát... Mit tudom én? Hát olyan fontos ez? Ott voltak és kész. Ha nem egyéb, még lesz dolgunk egymással!

3.

Ezek nemcsak léteznek, jönnek-mennek, de olvasnak, sőt, írnak is, te! Ki hitte volna? Reggel a párnám mellett cédula várt, szerencsére rovás-írással (innen látszik, mennyire univerzális!). Gyorsan kinyitottam a számítógépet, előkapartam egy rovásírás-ábécét, s valahogy megfejtettem (siettemben elfelejtettem, hogy a rovásírás jobbról balra olvasandó, így először hiába fáradtam) az üzenetet. Szóval, nem tapsikolnak annak, ahogyan egyesek írnak róluk. Egyáltalán: ők nem is zöldek! És nem emberkéek! Micsoda otrombaság! Majd megmutatják, milyen színűek, csak jöjjön el az ideje! Úgy beszélünk róluk, mint valami fogyatékosokról (jut eszembe: ma van a fogyatékosok világnapja – ezért szívták volna fel a vizet?). Szándékaik békések, de azért nem lehet velük felmosni a padlót... És így tovább.

Mondhatom, rettegésben élek. Lesem, hogy mikor jönnek újra. Már a szélzúgás is idegesít...

4.

Ma éjszaka – úgy 4 óra lehetett (igazi szellemek órája, brrr!) – aztán eljött. Egyedül volt. Arra ébredtem, hogy ül, velem szemben, a fotelben. És rám néz. De úgy, mintha két reflektort eresztett volna a pofámba. Így aztán én nem láttam semmit. Hunyorogtam. Ő mindent láthatott. Hang nem hangzott el, de az agyamban hirtelen megjelentek az ő gondolatai – nem szavakban, nem képekben: ideákban! (Ugye, értik, mit akarok mondani?) Gondoltam, ez valamiféle kihallgatás akar lenni... Az első kérdés az volt: hiszek-e az ufókban?

– Ez hit kérdése? – próbáltam eltakarni a szemem, úgy vakított a tekintete. Pillanatok alatt leszámolt elém egymillió eurót. Értik? Egy milliót!

– Most se hiszek? – kérdezte. Fogdostam, tapogattam a bankóhalmokat. Biztosan bólogattam is. Reggelre, persze, a pénz nem volt sehol. Ennyit a hitről.

5.

Sehol semmi. Szélcsend. (Vihar előtti?!) Kiszámíthatatlanok... Igazából mit akarhatnának tőlem? Csóró kis célpont lehetek a világmindenségben. Vagy mégsem?

Beszereztem valami könyveket. Róluk. Két kötet. Most azt bújom. A világ leghíresebb ufó-dossziéi. Nem semmi, amit ebben állítanak! Itt olvasom, hogy a témában már kisebb könyvtárra valót összeírtak. De én azt mondom: elsősorban a szemednek higgyél! Légy felkészülve bármire, és semmin ne csodálkozz (már ha meg tudod állni...) Úgy látom, fontos a helyszín. Minden esetnél pontosan leírják: hánykor, milyen időjárási viszonyok közt, hol. És hogy ki. Ahány ember, annyi eset... Egy amerikai pasas még kenyeret is kapott tőlük. Úrkenyeret! S megette. És kutya baja se lett! Kutatók is megvizsgálták a kekszhez hasonló kenyeret: lisztből, cukorból, zsiradékokból állt. Írja a könyv...

6.

Este, úgy éjfél után megroppant az idő, s neki havazni. Na, gondoltam, ezek a más világiak is ülhetnek a kályhasutban. Legalábbis én nem mászkálnék egy hóviharban...

Rosszul számítottam. Négy körül beállítottak. (Menetrendjük volna?) Most már ketten. Ugyanolyan reflektorszeműek. Duplán elvakítottak.

Felém sugárzott gondolataik mind-mind az étel és az evés körül forogtak. Éhesek voltak.

Barna korpás kenyeret vágtam föl s mellé piros hagymát, szalonnát. Úgy megették, mint a semmit. Repeta. Azt is begyúrták. (Atyavilág, hogy fér mindez beléjük?!!) Rendre kirámoltam eléjük a hűtőszekrényt: vaját, sóstúrót, sonkát, halat, ikrát, zakuszkát. Még, még... Következett a kamra: méz, savanyú uborka, hordós káposzta. Mazsola. Banán. A kompótok. Füge. A lekvárok. Bor. Háromféle. Zsutty, eltűnt, mint a bűvópatak. Megitták az agyagfalvi pálinkát is, egy cseppet nem hagytak, az átkozottak! Még, még... Ilyen pusztítást életemben nem láttam. Még csak nem is böfögtek!

Majd egyszer csak eltűntek. Ahogy jöttek. Csak fordítva. És hogy nem álmodtam mindezt, a reggeli tanúság rá a kavargó hóvihar és az üres kamra. Mehetek bevásárolni...

7.

Megérkezett Xavér, a szolgálatos európai orkán, javában rázta a szakálát. Rázhatta: mi idebent a televízió esti híradóját néztük, az egér pedig bennünket. Hogy miként került a harmadik emeletre, hófúvás idején, ráadásul a dívány alá, azt nem tudom, de esküdni mernék, hogy kapcsolatban áll a korábbi ufó-jelenségekkel.

Először a feleségem nem is hitte, amikor szóltam neki, hogy egér van a dívány alatt. – Biztosan jól beszívtál, mondta, s most rémeket láatsz... De mert az egér nem a félős fajtából való volt, többször is megmutatta magát. Így a feleségem is elhitte: nem festettem az ördögöt a falra. Mindjárt kereste is hozzá a racionális magyarázatot. Én viszont: nyilván, álcázott ufonautával van dolgunk! (Bár, ha jól meggondolom, az űrlények egyik nagy szakértője, a költőnek-írónak-matematikusnak sem utolsó Mandics György, aki összeállította a Földönkívüli lények enciklopédiáját, amiben több ezer ufó-észlelést dolgoz fel s mintegy kétszáz típusú űrlényt különít el, valamennyit emberszabásúként határozva meg. Egeret s egyáltalán állatformát nem emleget.) Mivel a vendég az est folyamán, olyan titokzatosan, ahogy megjelent, el is tűnt, levettük a napirendről. És bár feleségem később rábukkant a konyhai szellőző rés átrágott műanyagrácsára, ami azt jelenti, hogy látogatónk a házfal üregeiből juthatott a lakásba, én most is azt hiszem, hogy égi jövevény járt nálunk, és folytatása következik.

8.

Aggódtam. Mit akarhatnak még tőlem a földön kívüliek? Kamrámat kiürítették. Éjszakáimat megzavarták. Biztonságomat megrendítették. Olyan lettem, mint akit éjjel-nappal figyelnek. Mint akinek nincs egyetlen nyugodt pillanata sem. Mit tegyek? Bujdokoljak el hazulról? De hiszen a föld feneke alól is előkerítenek, ha szükségük van rám! De vajon tényleg én kellem nekik, vagy valami miatt engem szúrtak ki kísérleti egérnek? Ez az – hát az egér!

Meg kell tudnom az igazságot!

Mikor az éji látogató ismét tiszteletét tette (most egyedül volt), neki-szegeztem a kérdést: hányféle alakot tud ölteni? Meglepődött: hogyhogy hányat? Amennyit csak akar, természetesen! Jó, de egérként is képes megjelenni? Hát hogyné! – s már ott is ült velem szemben a nyoma vesztett cincogó. (Vagy legalábbis, nagyon hasonlított rá...)

– De ez semmi – szólt hetykén –, a demonstráció éppen csak elkezdődött! És egymás után, sorra változott át a szemem előtt:

egérből macskává, macskából kutyává, kutyából oroszlánná, oroszlánból vasutassá, vasutasból hajléktalanná, hajléktalanból szerzetessé, szerzetesből katonatisztté, katonatisztből álarcos bankrablóvá, majd lett egyre gyorsabb tempóban piaci virágárus, adóellenőr, sintér, vőlegény és titkosrendőr, sorsjegyarus, rezes orrú kocsmatöltelék, zsákhordó, kutyasétáltató, temetőőr, erőgépkészítő, a szomszéd az utolsó emeletről, reklámcédula-kihordó, gyorspostás – és még mi minden!

S még nem is említettem a nemek közötti fürge, már-már észrevétlen átjárását! Minél jobban pörgött-forgott előttem, annál biztosabb voltam benne, hogy egy szörnyű megfelelési láz játszik velem, amelynek ki tudja, mikor lesz vége, s vége lesz-e egyáltalán, de nekem kell igazából a lábamat az ajtóba tennem, s megálljt parancsolnom az életemet gúzsba kötni próbáló hatalomnak.

Ahogy ezt így végiggondoltam, hát látom: máris egyedül vagyok a szobában, párnámra világít a hold és minden a régi körülöttem: a néma könyvespolc, a fotelek, az esti rendetlenség és a levetett ruha... Jobb, ha most megpróbálok virrasztani – és felötöttem az ágyam fejénél található, becsukott könyvet. Reggel úgy ébredtem, görcsösen szorongatva a könyv fedőlapjait. Rajta az égővörös betűk: *A világ leghíresebb ufódossziéi.*